

UDK: 37.02:004

TA'LIM JARAYONIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2025-27-247-250>

Davlataliyeva Gulsevar

JIDU Xalqaro munosabatlar fakulteti 3 kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Niyozova Olmosxon Erkaboyevna

JIDU Sharq tillari kafedrasi o'qituvchisi

davlataliyevagulsevar@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot raqamli ta'lim, masofaviy o'qitish, multimedia vositalari hamda ta'limni individuallashtirish konsepsiyalariga tayangan holda olib boriladi. Yetakchi xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari asosida axborot texnologiyalarining ta'lim sifati va samaradorligini oshirishdagi o'rni ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: ta'limda axborot texnologiyalari; raqamli ta'lim; masofaviy o'qitish; innovatsion pedagogika; ta'lim samaradorligi.

Abstract: This article analyzes the scientific and theoretical foundations and practical significance of the use of information technologies in the educational process. The research is conducted based on the concepts of digital education, distance learning, multimedia tools, and individualization of education. Based on the scientific views of leading foreign scientists, the role of information technologies in improving the quality and efficiency of education is shown.

Keywords: information technologies in education; digital education; distance learning; innovative pedagogy; educational efficiency.

Аннотация: В данной статье анализируются научно-теоретические основы и практическое значение использования информационных технологий в образовательном процессе. Исследование проводится на основе концепций цифрового образования, дистанционного обучения, мультимедийных инструментов и индивидуализации образования. На основе научных взглядов ведущих зарубежных ученых показана роль информационных технологий в повышении качества и эффективности образования.

Ключевые слова: информационные технологии в образовании; цифровое образование; дистанционное обучение; инновационная педагогика; эффективность образования.

KIRISH

XXI asr “axborot asri” sifatida tavsiflanar ekan, axborot texnologiyalari jamiyat hayotining barcha sohalariga ta’sir ko’rsatadi va ayniqsa, ta’lim tizimiga chuqur kirib kelgan. Zamonaviy ta’lim jarayonini axborot texnologiyalarisiz tasavvur etish deyarli mumkin emas. Bugungi kunda raqamli vositalar nafaqat bilim berish, balki ta’lim mazmunini yangilash, o’qitish usullarini takomillashtirish va o’quvchilarning mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirishda asosiy rol o’ynamoqda.

Ta’limda axborot texnologiyalaridan foydalanish masalasi bo’yicha ko’plab pedagog va tadqiqotchilar tomonidan chuqur o’rganilgan. Amerikalik olim Mark Warschauer ta’lim texnologiyalarini “o’quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiruvchi va ta’lim jarayonini demokratlashtiruvchi muhim vosita” sifatida baholaydi.¹ Ushbu yondashuv axborot texnologiyalarining zamonaviy ta’limdagi o’rnini aniq ifodalay oladi.

Mazkur maqolada ta’limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy asoslari yetakchi olimlar qarashlari asosida tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Axborot texnologiyalarining ta’lim tizimidagi o’rni

Axborot texnologiyalari ta’lim jarayonini tashkil etishda, boshqarish va baholash imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Kompyuter, internet, interaktiv doskalar, elektron platformalar va mobil ilovalar ta’limni yanada qulay hamda samarali qilishga xizmat qilmoqda. Britaniyalik pedagog Tony Bates ta’kidlashicha, raqamli texnologiyalar ta’lim jarayonini moslashuvchan, ochiq va uzluksiz holga keltiradi.²

Axborot texnologiyalarining asosiy ustunligi shundan iboratki, ular ta’lim jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Har bir o’quvchi o’z qobiliyati va ehtiyojiga mos tezlikda bilim olish huquqiga ega.

Masofaviy ta’lim va raqamli platformalar

Masofaviy ta’lim axborot texnologiyalarining eng asosiy yo’nalishlaridan biri hisoblanadi. Onlayn ta’lim platformalari geografik cheklovlarni bartaraf etib, bilim

¹ Warschauer M. Technology and Language Learning. Oxford: Oxford University Press, 2004. 210 b.
<https://global.oup.com/academic/product/technology-and-language-learning-9780194422043>

² Bates T. Teaching in a Digital Age. Vancouver: Tony Bates Associates, 2015. 350 b.
<https://global.oup.com/academic/product/technology-and-language-learning-9780194422043>

olish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Amerikalik olim Michael Moore masofaviy ta’limni “o’qituvchi va o’quvchi o’rtasidagi masofa texnologiyalar orqali bartaraf etiladigan ta’lim shakli” sifatida ta’riflaydi.³

Masofaviy ta’lim, xususan, pandemiya davrida o’zining muhimligini namoyon etdi. Bu tajriba axborot texnologiyalarining ta’lim tizimidagi strategik ahamiyatini yanada oshirdi.

Multimedia vositalari va interaktivlik

Ta’limda multimedia vositalaridan foydalanish o’quvchilarning diqqatini jalb qilish va bilimlarni mustahkamlashda muhim bosqich rolini o’ynaydi. Video, audio, animatsiya va grafik materiallar o’quvchilarning turli sezgi organlari orqali bilim olishini ta’minlaydi. Rus pedagogi Lev Vygotskyning ijtimoiy-konstruktivistik nazariyasiga ko’ra, bilim faol muloqot va o’zaro hamkorlik jarayonida samarali shakllanadi.⁴ Interaktiv texnologiyalar aynan shu jarayonni qo’llab-quvvatlaydi.

Axborot texnologiyalari va ta’lim samaradorligi

Axborot texnologiyalaridan samarali holatda foydalanish o’quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, mustaqil ta’lim ko’nikmalarini rivojlantiradi va tanqidiy fikrlashni shakllantiradi. Kanadalik olim George Siemens raqamli ta’limni “bilim tarmoqlar orqali shakllanadigan dinamik jarayon” sifatida tavsiflaydi.⁵ Bu yondashuv orqali zamonaviy ta’limning texnologik asoslarini ilmiy jihatdan izohlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ta’lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish zamonaviy ta’limning ajralmas bir qismi hisoblanadi. Yetakchi olimlarning ilmiy qarashlari shuni ko’rsatadiki, axborot texnologiyalari ta’lim sifatini oshirish, o’quvchilarni mustaqil va faol bilim oluvchi shaxs sifatida shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalarni pedagogik maqsadga muvofiq qo’llash ta’lim samaradorligini yanada oshiradi va ta’lim tizimining barqaror va uzluksiz rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI;

1. Warschauer M. Technology and Language Learning. Oxford: Oxford University Press, 2004. 210 b. <https://global.oup.com/academic/product/technology-and-language-learning-9780194422043>

³ Moore M. Handbook of Distance Education. New York: Routledge, 2013. 521 b.

<https://www.routledge.com/Handbook-of-Distance-Education/Moore/p/book/9780415898408>

⁴ Vygotsky L. S. Mind in Society. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. 159 b.

<https://www.hup.harvard.edu/books/9780674576292>

⁵ Vygotsky L. S. Mind in Society. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. 159 b.

<https://www.hup.harvard.edu/books/9780674576292>

2. Bates T. Teaching in a Digital Age. Vancouver: Tony Bates Associates, 2015. 350 b.<https://global.oup.com/academic/product/technology-and-language-learning-9780194422043>
3. .Moore M. Handbook of Distance Education. New York: Routledge, 2013. 521b.<https://www.routledge.com/Handbook-of-Distance-Education/Moore/p/book/9780415898408>
4. Vygotsky L. S. Mind in Society. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. 159 b.<https://www.hup.harvard.edu/books/9780674576292>
5. Siemens G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. International Journal of Instructional Technology, 2005. 18 b.<https://www.hup.harvard.edu/books/9780674576292>
6. Niyozova O. E. O‘ZBEKCHA-KOREYSCHA TARJIMALARDA O‘XSHATISHLARNI TARJIMA QILISH USULLARI //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 1. – C. 27-34.
7. Niyozova O. E. O‘ZBEKCHA-KOREYSCHA TARJIMALARDA O‘XSHATISHLARNI VUJUDGA KELTIRUVCHI GRAMMATIK VOSITALAR TARJIMASI //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – T. 1. – №. 6. – C. 70-76.
8. Niyazova O. AKADEMIK LITSEY O‘QUVCHILARING GRAMMATIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA INTEGRATIV YONDASHUV //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2024. – T. 4. – №. 25. – C. 41-46.
9. Niyazova O. UDK 81-139 AKADEMIK LITSEY O‘QUVCHILARING GRAMMATIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA INTEGRATIV YONDASHUV //PROFESSIONAL MULOQOTDA XORIJIY TIL. – C. 41.